

A jövő nemzedékek szószólójának közleménye a vizes élőhelyek világnapja alkalmából

Dr. Bándi Gyula, a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes a vizes élőhelyeknek, mint a vízimadarak élőhelyének kiemelkedő fontosságára és védelmük nemzetközi egyezményben, valamint Alaptörvényben is rögzített kötelezettségére hívja fel a figyelmet a Ramsari Egyezmény világnapján.

A vizes élőhelyek világnapja az iráni Ramsarban 1971. február 2-án aláírt, a nemzetközi jelentőségű vizes élőhelyekről – különösen mint a vízimadarak élőhelyéről – szóló egyezmény évfordulója. Eredeti célja az őshonos, sérülékeny, vagy veszélyeztetett madárfajok populációjának védelme, így a részes államok legalább egy olyan vizes élőhely jelölését és megőrzését vállalták, mely ezeknek otthont ad. A vizes területek, azaz a vadvizek fogalma, kategóriái és a védelem céljai később folyamatosan bővültek, kiterjedve a mesterséges víztestekre, halfajokra, növényfajokra is, hiszen az élőhelyek életképességüket csak ökológiai rendszerként, minden egyes elemük egyidejű védelmével képesek megőrizni.

Hazánk 1979-ben csatlakozott az egyezményhez. Jelenleg területarányosan kiemelkedő számú, 29 terület tartozik a hatálya alá, köztük nagy tavaink: Balaton, Fertő tó, Velencei-tó, és még számos felszíni vizes élőhely, valamint a Baradla-barlangrendszer felszín alatti vizei. A részes felek 2018-ban tartott konferenciáján először osztották ki a "Ramsari város" címet, mely rangos elismerést 18 helyszín között Tata is elnyerte.

Az egyezményben részes államként hazánk vállalta a vizes élőhelyek megőrzését, fenntartható, gondos hasznosításuk elősegítését és az erre vonatkozó megfelelő jogi, intézményi és együttműködési keretek biztosítását, már a területhasználatok tervezésének fázisában is. Kötelezettséget vállalt a vizes élőhelyek erőforrásainak oly módon történő hasznosítására, amely azok ökológiai jellegét nem befolyásolja, a rövid távú kizsákmányolás helyett a hosszabb távú, fenntartható használatot biztosítja. Fontos döntési korlát továbbá, hogy a határon túlnyúló vizes élőhelyek, vízrendszerek érintettsége esetén az aláíró országok kötelesek konzultálni az egyezmény végrehajtásáról.

Mіндеzen különleges adottságú vizes élőhelyek nem csupán a nemzetközi egyezményből fakadóan, de az Alaptörvény P) cikke alapján is kiemelt, alapjogi védelmet élveznek. A ramsari jegyzékbe tartozó vizes élőhelyek ökoszisztémái a biológiai sokféleség letéteményesei, a nemzet, sőt a világ közös örökségének részei is. Védelmük elsődlegesen az állam, illetve ezen túl mindenki kötelezettsége, hiszen a szabályozási környezet a jogok és kötelezettségek meghatározásán túl általános értékrendet is közvetít.

A szószóló több ízben felhívta a figyelmet arra, hogy a természeti erőforrásokat érintő minden jogszabály megalkotásánál, állami és önkormányzati döntésnél a természetvédelmi érdekből fakadó követelményeket integráltan kell figyelembe venni. Elengedhetetlen a víz megtartásának előtérbe helyezése, ennek részeként a természetes és természetközeli vizes élőhelyek területének megőrzése, sőt növelése. Mindez a visszalépés Alkotmánybíróság által megfogalmazott tilalmából is következik, mely szerint „az állam nem csökkentheti a környezet- és természetvédelem jogszabályokkal biztosított szintjét, kivéve, ha ez más alapjog vagy alkotmányos érték érvényesítéséhez elkerülhetetlen. A védelmi szint csökkentésének mértéke az elérni kívánt célhoz képest ekkor sem lehet aránytalan.” A tilalomnak az egyedi döntések során is érvényesülnie kell, tehát a hatóság „döntéshozatala során a környezetvédelmi, illetve természetvédelmi szempontokat nem rendelheti más szempontok alá.”

Örvendetes, hogy jelenleg hazánk ilyen nagyszámú ramsari védelemre érdemes területtel rendelkezik, de ez egyben kötelezettségeket is jelent, elsődlegesen az állami döntéshozatalban, de mindenki más számára is, hogy ezeket a kiemelten fontos élőhelyeket védeni, állapotukat fenntartani és a jövő nemzedékek számára megőrizni tudjuk.